

kisvárdai lapok

XXX. évfolyam 2. szám – 2018. június 24. vasárnap

Chioggiai csetepaté - Benedek Ágnes (Tamási Áron Színház, Sepsiszentgyörgy)

Aki talál: az keres (Bocsárdi Lászlóról)

Mondta, hogy tegezzük. Így a Laci, mint név ebben az esetben a kamaszos tisztelet jele. Nem csupán a rendezőé, hanem az emberé. Mert végső soron az ő esetében fogtam föl, hogy a kettő együtt járhat hosszú távon: az alkotó és az ember. Hiszen a rendezés magában foglalja a gondolkodást a rendezésről és a színházról, de ez a gondolkodás annyira erős, hogy mer kérdőjeleket hagyni maga után, vagyis emberien esetlenné tud válni. Pont annyira, mint ahogy Laci tudott az órák alatt az egyetemen esetlenné és emberivé válni. Ebben rejlett a határozottsága is egyben. Nem az vált lényegessé, hogy ki és milyen formát talál ki az adott témához, darabhoz. Hanem az, hogy ki és milyen világot talál meg magában ahhoz, hogy tudjon kapcsolódni az adott témához, darabhoz. Ez kulcsszóvá vált: megtalálni. Nem kitalálni, hanem megtalálni. Találni. Egy idő után már nem tudtam az örökké kísérletező álarcá mögé bújni. Laci ott segített és segít a közös alkotás ügyében, ahol tudott és tud. Gyakran dolgoztam magam ellen és olyankor jót tettek a beszélgetések. Úgy emlékszem, hogy sose mondta, hogy mit tegyünk, hanem mindig kérdéseket tett fel és kíváncsi volt a kereséseinkre. A találatoknál mindannyian érezhettük (ha akartuk), hogy jó irány felé haladunk. A találatoknál olykor szavak se kellettek ahhoz, hogy értsük: miért csináljuk az adott témát, darabot. Érezni lehetett. Szokták mondani, hogy aki keres: talál. Szerintem az ellenkezője is igaz: aki talál: keres.

Sardar Tagirovsky

Bemutatkozik a zsűri

Fiatalos hangokra várva

Nem először vendégeskedik Sztarenki Pál a Magyar Színházak Kisvárdai Fesztiválján, az elmúlt évben a Szakmai Klub munkájában vállalt aktív szerepet, idén pedig a szakmai zsűrit erősíti. A színész-rendezőt a fesztivál versenyprogramjáról, a zsűri nehéz feladatáról és a határon túli, illetve a magyarországi színházi kultúra közötti kölcsönhatásról kérdezte a Kisvárdai Lapok.

Mivel már tavaly is volt szerencsém figyelemmel kísérni a kisvárdai fesztivál programját, mint meghívott értékelő, úgy érzem, rálátásom van a fesztivál minőségére, amely már az elmúlt évben is igen izgalmas volt. Nyilván várható különlegesség, erre a válogató személye, Balogh Tibor lehet a garancia.

Nagyon erős versenyprogrammal, elsősorban a fiatalokat megcélzó, és a fiatalok világáról szóló előadásokkal találkozhat idén a közönség. Mit gondol, mennyire lesz nehéz dolga a szakmai zsűrinek a díjak megítélésénél?

Magam is kíváncsian várom azokat az előadásokat, melyek létjogosultságot adnak a fesztivál keretén belül azoknak az „ügynevezett” fiatal alkotóknak, alkotóközösségeknek, akiknek egyébként kutyakötelességük a színház keretein belül újra és újra ki - és megfogalmazniuk saját korosztályukat! Emiatt legyen is nehéz dolga a zsűrinek!

Fontosnak tartja a folyamatos tapasztalatcserét a határon túli és a magyarországi színházak között?

Olyan ez, mint a pillangóhatás: ha egy buta és értelmetlen előadást látok bárhol, nem kifejezetten az zavar, hogy azt kell látnom, amit, hanem hogy ez a hatás talán végiglebeghet, és valami pusztító cunamivá válik az egész magyar nyelvű színház irányában – társulaton, nézőn egyaránt. És fordítva is igaz ez: ha egy tehetséges, pláne érvényes színházat látok, mindig felcsillan valami remény, így is lehet, akkor mi se legyünk restek tanulni a jóból. A tapasztalatcsere alapja pedig legyen Federico Garcia Lorca gondolata: „A színház az egyik legkifejezőbb és leghasznosabb eszköz egy ország építésére. Légsúlymérő, amely egy ország nagyságát vagy hanyatlását jelzi. A finom érzékenységű és minden ágában – a tragédiától a bohózatig – jól irányított színház néhány év alatt képes megváltoztatni egy nép fogékonyságát. Ám a lezüllesztett színház, ahol a Pegazus szárnyait patái helyettesítik, egy egész nemzetet tud közönséggé tenni és elaltatni.”

Németh Fruzsina Lilla

Élményekre hangolva

Szereti Kisvárdát, és a Magyar Színházak Kisvárdai Fesztiválján sem először fordul meg Zalán Tibor, József Attila-díjas magyar költő, író, dramaturg, emlékezete szerint legalább három darabjának határon túli előadását is elhozták már ide színházak. A Duna TV Gong című kulturális hetilapjának műsorvezetőjeként volt alkalma beszélgetni is a külhoni rendezőkkel. Ezúttal pedig zsűritagként – többedmagával – dönt majd a fesztivál díjairól. A Kisvárdai Lapok először arról kérdezte, miért érdemes odafigyelni a határon túliakra.

Valóban sokat dolgoztam határon túli színházakkal mindenfelé, és amit a legérdekesebbnek gondolok, az a másfajta reakció. Ahogyan egy-egy mondatra, vagy akár teljes darab-üzenetre is, időnként egészen másként reagálnak, mint az idehaza várható lenne. Valamennyi csapat nagyon lelkes és odaadó munkát végzett, emlékezetem szerint. A határon túli színházak érdekes vegyületét jelentik a magyar színházi hagyományoknak és az őket magukba foglaló másféle kultúráknak. A román, a szerb vagy éppen szlovák színház nagyon érdekes, és másfajta reflexekkel mutat rá a világra, mint a magyar. Sokat lehet tanulni tőlük, de nem csak tanulni, hanem együtt lélegezni velük – ez talán a legfontosabb. Számomra úgy tűnik fel, hogy a határon túli színházak bátrabban nyúlnak a kísérletezés eszközeihez, mint a hazaiak, és másfajta az átpolitizáltságuk is. Sok a barátom a határon túli színházi emberek között, sok a számomra kedves társulat – és vannak, akiknek én is kedvenc szerzője voltam.

Mivel már javában válogatsz a következő POSZT-ra, hogy bírod a színháznéző tempót, amit most a kisvárdai zsűrizéssel "vezetsz le"? Mire fogsz fókuszálni most zsűritagként, mi lehet az, ami megfog, vagy elvárászol egy-egy előadásban?

Elkezdtek Gulyás Gáborral, Csikós Attilával és Mispál Attilával a válogatást, mi több, benne vagyunk a sűrűjében, nehezen bírom. Az ilyesmit

nem lehet nem nehezen bírni. A kisvárdai zsűrizést még a POSZT-válogatásról szóló felkérés előtt vállaltam el, ma már nem biztos, hogy bevállalnám. A kisvárdai fesztivál idején igyekszem minden erőmmel arra koncentrálni, ami itt történik. Egyetlen dolog lesz fontos: jó, nekem tetsző előadásokra adjam a voksomat, mindenféle prekonceptió nélkül. A jó előadásnak nagyon sok összetevője van, nagy mágusok, nagyon jó együttések mutatkoznak meg a versenyben, én pedig elfogulatlan „nézőként” ülök be az előadásokra, olyan nézőként, aki élményt szeretne kapni, s talán valamelyest ért is ahhoz a szakmához, amit színháznak hívunk...

Kísérletezők, bátrak a határon túliak

Debrecen évek óta szoros kapcsolatot ápol a határon túli színházakkal - mondja Gemza Péter, a Csokonai Színház művészeti vezetője, aki július 1-jétől direktora lesz a debreceni teátrumnak. Kisvárdáé neki sem új helyszín.

„Jómagam 2012-ben a sepsiszentgyörgyi M Stúdióval jártam itt a Mint a fagyöngy című produkcióval. A sokszor emlegetett infrastrukturális nehézségek ellenére is úgy gondolom, hogy a fesztivál igyekszik reprezentatív képet nyújtani az anyaországon kívüli színházi helyzetéről, állapotáról, de az előadások látványai arról is,

milyen kulturális kapcsolódási pontok vannak a társulat és a társulatnak otthont adó országok között. Szeretem a városban uralkodó fesztiválhangulatot és azt is, hogy lehetőséget teremtsen találkozásokra, beszélgetésekre. A szervezők fontos missziót vállalnak. A határon túli társulatok jelenléte egyre erőteljesebb a különféle színházi fórumokon. Idén a POSZT-on is több előadással szerepeltek, és a mi kortárs seregszemlénk, a debreceni DESZKA Fesztivál programját is színesítik, ami nem véletlen, hisz meghatározó kortárs darabokból, remek előadások születnek a határokon túl. Úgy gondolom, hogy formanyelvi bátorságukat tekintve is nagyon izgalmas világot képviselnek az ott működő alkotók, és ez, szerencsére, időről időre megtermékenyítően hat a hazai színházi életre is. Jó lenne, ha a magyarországi szakma még jobban odafigyelne arra, ami a határokon túl történik. Úgy érzem, sokszor kísérletezőbbek, mint mi, és nagyon meghatározó ezekben a színházakban a csapatmunka. Szimpatikus számomra az a belső kohézió, ami átszövi ezeket a társulatokat. Debrecenben folyamatos az együttgondolkodás a határon túli alkotókkal, ami nagyon fontos, hiszen másfajta színházi kultúrát képviselnek. Nyitottá, befogadóvá teszi a társulatunkat, ugyanakkor segít a saját identitásunkat is megfogalmazni. Zsűritagként valószínűleg a vizualitásra fogok leginkább figyelni, a produkciók képi világára, hisz ebben nagyon erősek a határon túli előadások.”

Kettős szerepben

Dömötör Adrienne nevét színikritikusként a Criticai Lapok, az art7.hu és a színhaz.net hasábjairól ismerhetjük, de számos más orgánumban is publikált, és önálló könyvei is jelentek meg, például a „Van egy hely, a színpad...” – beszélgetések

a színészmesterségről című interjúkötet. Pályája során többfelé volt már zsűritag; idén – harmadik alkalommal – a Magyar Színházak Kisvárdai Fesztiválja is a bíráló bizottság tagjai között üdvözölheti. „Civilben” nyelvész; elsősorban magyar nyelvtörténettel és nyelvemlékkiadással foglalkozik, rendszeresen jelennek meg tanulmányai, és ezen a téren is több önálló kötetet jegyez.

Véleménye szerint mi az, amivel a leginkább elősegítheti a zsűri munkáját?

Évadról évadra viszonylag sok előadást látok, és a pályán töltött több mint negyedszázad bizonyos rálátást kínál a társulatok munkájára, így a Kisvárdán fellépő színházakéra is. Kritikusként az a feladatom, hogy a korábbi tapasztalataim mozgósításával, de elfogulatlanul és természetesen előítéletektől mentesen értelmezsem az előadásokat, értékeljem az alkotók tevékenységét.

Hogyan találja meg az egyensúlyt a kétféle szakmája között?

Amióta a szabadúszást kutatóintézeti állásra cseréltem, az energiáim meghatározó részét a nyelvészet köti le. A hivatásos színháznézés és a kritikáírás megmaradt afféle hobbi szakmának, amellyel az estéim jó részét töltöm. Ritka szerencsés esetben egyébként sikerül összehozni egymással a színházi és a nyelvészeti vonatkozásokat, mint most legutóbb is, a *Három körösztény leány – az első magyar nyelvű dráma* című kötetben dolgozva.

"Én egy Molière színész vagyok a XXI. században"

A Figura Studiótól a Tamási Áron Színházig, Sepsiszentgyörgytől Chioggiáig. Pálffy Tibor színművész '90 óta Bocsárdi László oldalán járja és töri a színház ösvényeit. Tapasztalatairól, meglátásairól a versenyelőadásként bemutatott, Sardar Tagirovsky által rendezett Chioggiai csetepaté című komédia apropóján kérdeztük.

'93 óta szinte kivétel nélkül minden évben itt voltatok a fesztiválon, Kisvárdán. Mit tud ez a Tamási Áron Színház? Meghatározható-e egy olyan, hogy a sepsiszentgyörgyi "Tamási" - féle színház?

Én hiszek abban, hogy érvényes színházi gondolkodást, színházi nyelvet csak úgy lehet megteremteni, kísérletezni, tökélyre vinni, ha van egy nagyon erős mag, a rendező, aki köré szerveződik a társulat. A színházi nyelv "teremtéstörténetében" is mindig olyanoknak a színházáról beszélünk, akik nem előadásokban, hanem színházban gondolkodtak. Ennek a "Tamásis" stílusnak, ami egyértelmű, hogy van, éppen ezért, Bocsárdi Laci a lényege. Ha folyamatában nézzük a dolgot, akkor nálunk mindig a színház került előtérbe, nem az előadás. Formailag ezzel eléggé sok probléma, konfliktus volt az elején, folyamatosan számon voltunk kérve, például, hogy mi színészek nem tudunk beszélni. A szöveg mindig is alárendelődött a színpadi szituációnak, a gondolatnak, nem arra figyeltünk, nem az volt az elsődleges szempont, hogy szépen artikulálva domborítsuk a szöveget. Aztán teltek, múltak az évek, és rájöttem, hogy nagyon sokszor tényleg magyartalanul beszéltünk. Viszont olyan erős volt a közlési vágy, hogy valahogy le tudtuk nyomni az emberek torkán.

Műfaját tekintve a Shakespeare-i drá máktól kezdve a meséken át egészen a komédiákig széles a skála amit bejártok. Hogyan fér ez a folyamatba?

Amikor Laci a főiskolát végezte, a Figuránál csinálta a vizsgaelőadásait, így négy év alatt mi a legrealistább színjátszástól a legmeredekebb performatív színházig minden átmentünk, mivel Lacinak is át kellett menni ezen a folyamaton. De mi nem tanárok előtt mutattuk be a vizsgaelőadást, hanem közönség előtt, ami arra készítetett minket, hogy nem lehet tévedni. A tévedést sokkal jobban büntette a közönség, mintha rossz jegyet kaptunk volna a vizsgán. Nem lehet persze kikerülni azt, hogy a sepsiszentgyörgyi színház egy repertoárszínház, tehát valahogyan bele kellett lopni ebbe a folyamatba azt is, hogy olyan előadások szülessenek, amelyek különböző közönségrétegek igényeit is képesek kielégíteni, legyen szó musicalről, vagy könnyedebbnek tűnő vígjátékokról. Ez rendben is van, meg jó is, hogy nem csak egyféle művészi irányt képviselő művész-színház vagyunk, mert lehet, hogy akkor kifulladt volna az egész.

Hogyan illeszkedik ide éppen Goldoni és a commedia dell'arte?

Előzménye ennek a Molière-sorozat, ami nagyon erősen része ennek a "Tamásis" vonulatnak. Még a 90-es években Barabás Olgával megcsináltuk a Don Juant, aztán jött a Nők iskolája Kövesdi Istvánnal, ami egy ékszer volt, majd A mizantróp, A fősvény, az Úrhatnám polgár. Hozzám személy szerint nagyon közel került Molière. Egyre jobban kezdtem azt érezni, hogy én egy Molière-színész vagyok a XXI. században. Molière-től Goldoniig aztán Sardaron keresztül vezetett az út. Sardar is szerves része ennek a "Tamási"-dolognak, mert Laci felismerte benne a színházban való gondolkodást, és az egy nagyon izgalmas történet, ahogyan Sardar rácsatlakozott erre, mondhatni, jó időben, mert egy löketet adott. Először a Meggyeskerttel, majd az Úrhatnám polgárral, most pedig a Chioggiai csetepatéval.

Pálffy Tibor

Szilveszteri előadásnak készült. Vagy ennél többnek?

Sepsiszentgyörgyön van egy hagyománya ennek, hogy szilveszterre készíteni kell egy ünnepi előadást: erről nagyon sokat vitatkozunk, mert órási megerőltetés és sokszor megfeszített munka. Amikor mi odakerültünk, akkor még szilveszterre többnyire kabaré készült. Persze ha ezt radikálisan szüntettük volna meg, akkor forradalom tört volna ki. De ez is egy folyamat volt, lassacskán háttérbe szorult ez a kabaré - jelleg, aminek az igazsága eléggé elkopott. Elindult egy másik irány, hogy csináljunk színházilag profi vígjátékot, aminek tartalma is van, és amelyeknek nem pusztán az a hatása, hogy elmentem, jót szórakoztam és semmire nem emlékszem, hanem olyan érzet marad a nézőben, hogy nevetek, nevetek, de rájövök, hogy valójában saját magamon. A Chioggiai csetepaté is ennek a folyamatnak a része. Szilveszterre készült, vígjáték, de azon túl többlettel bíró színházi előadás. Az igazság az, hogy nagyon mostoha körülmények között született ez a darab, versenyfutás volt az idővel, hiszen a szilvesztert nem lehet arrébb tolni. A bemutatón még éppen csak, hogy elindult ez az előadás az útján, de most már érződik, hogy helyre kerültek a dolgok. Továbbra is keresi az útját, de már lehet élvezni. A közönség szereti. Ha jól állnak a csillagok, akkor ez az előadás olyan, mint egy örömenélés.

Becsey-Imreh Noémi

FELICITA

Goldoni: *Chioggiai csetepaté* – Sepsiszentgyörgyi Tamási Áron Színház

Felicita, azaz boldogság. Sokféle öröm, erő, energia, színi csillogás, bohócéria, játékos lubickolás, amivel a sepsiszentgyörgyiek játéka magával ragad.

Jókedvű előadás: ritka ám manapság olyan színházat látni, amelyen átsugárzik a játékkedv, a játszók öröme, amely persze hamar átragad a nézőkre. S nemcsak azért, mert a Goldoni-vígjátékba ültetett olasz slágereket kívülről fújtuk gyerekkorunkban. S nem is csak azért, mert a színpadon ihletetten zenélnék a játékosok, a dalokon túl sokféle hangszert megszólaltatva (tangóharmonika, gitár stb.). A zene mindvégig együtt halad a történet kibontásával, a koreográfiával; a komédia mozgalmas fordulatjai, a vérbő karakterek megformálása, a konfliktusok színrevitele a poénok szintjén is takkra együtt megy a lendületes, fülbemászó muzsikával.

Sardar Tagirovsky alkotótársával, a sepsiszentgyörgyi társulattal, Sényi Fanni dramaturggal, a jelmeztervező Bajkó Blanka Alizzal, a díszlettervező Bartha Józseffel, a koreográfus Bezsán Noémival, a zeneszerző Katona Dáviddal együtt megtalálta azt a közös nevezőt, azt a termékeny és gyümölcsöző érintkezési felületet, amelynek révén közel hozhatja a 18. századi komédia cselekményét a jelenkor emberéhez. A hatvanas évek népszerű olasz nótái olyan magától értetődő természetességgel simulnak a játékban Goldoni mester furfangosan bonyolított, s nagy írói rutinnal papírra vetett komédiájához, ahogy a halászfalu mindennapi életéhez is hozzátartozik a tenger, az asszonyok szüntelen perlekedése, a férfiak kakaskodása. A motívumrendszer, amit az előadás használ, egyszerre éterien játékos, hétköznapien praktikus és poétikusan emelkedett. A férfiak haza-

tértét hajókürt jelzi, jókora tengeri kagylóból szól a dallam, a chioggiai ifjak prímán hajtogatott papírhajókkal cikáznak s színpadon, a jegyzői idézést sirály formájú okiratról olvassa a hírvívó (miután kifogyott a mondókájából, a hátoldalán is szöveget keresve). A lányok, asszonyok haját, szoknyáját fújja a szél, s látjuk amint a színpadra rakott csillogó ventilátorokat működtetik a szereplők.

Beavatódunk, legtöbbször ironikus módon, a színi masinéria működésébe: az előadás bravúrja, ahogy a zenéktől, s koreografált mozgásoktól előrelendülő, felgyorsuló játékot hirtelen lelassítja vagy pillanatokra megállítja, kimerevíti a rendezés. A slágerek ironikus tálalása, olykori végletes felturbózása is elsőrangú humorforrás, ahogy a mívesen formált és finom érzékkel felvitt kifacsart komédiai helyzeteken is rengeteget lehet nevetni.

S akkor még egy szót sem szoltunk a színészekről, a ragyogó kondícióban mutatkozó társulat összjátékáról és pazar szólóiról. Mátray László Toffolója (a „kukkoló” Toffoló, ahogy gyakran emlegetik, szívatják is a csúfnévvél a fiút)

Mátray László

Kolcsár József és Korodi Janka

nem a Mátraytól sokszor látott férfiós-dalia, aki legyűr minden drámai akadályt: csetlő-botló nagyranőtt legényt látunk, borzas, magasra tornyozott hajjal, aki elég sok galibát okoz, s maga sem érti, mi történik vele és körülötte, s persze ő is szeretne bevezetni a szerelem és házasság boldog öblébe. Hordóba bújós magánszáma komplett cirkuszi mutatvány és bohózáti szcena. Korodi Janka Orsettája cserfes, öntudatos, és felvágott nyelvű leányzó: nem megy a szomszédba az érvekért, ha perlekedni kell. Pálffy Tibor dévaj, élveteg és önironikus jegyzőjéről, mint annyiszor, most is külön elemzést kellene írni: figurájának önironikus hanghordozása, a sokértelmű mimika, a gesztikus poénok villódzó sorozata komplett színészi tűzijáték. De kiemelhetnénk bárkit a szereplők galériájából, a gyorsan hadaró Fortunátótól (Erdei Gábor) a tüneményes Checcáig (Benedek Ágnes remeklése), hisz intenzív és pompás szerepformálások sorozatát látjuk megelevenedni a színen.

Tagirovsky előadása roppant gazdag, szikrázóan üde, szívet melengető, s majdnem végig jó tempójú. Kisebb dramaturgiai zökkenők árnyalják mindössze az összképet: a zárlat, úgy vélem, nem igazán sikerült: a drámai csúcspont után, többszöri nekifutás után érkezünk el a produkció végki-fejletéhez. Persze a domináns élmény ettől még megmarad.

Kovács Dezső

Mindennapok útvesztői

Mika Myllyaho: *Káosz* - Kassai Thália Színház

Egy részeg férfi a felesége szeme láttára kezd viszonyt egy másik nővel. Egy iskolát suttyomban be akarnak zárni. A pszichoterápiára jelentkező páciensnek két énje van. Részegen botrányt rendező nők kerülnek a fogdába. A sikeres újságíró nehezen tudja összeegyeztetni munkáját a gyerekevel. A munkahelyi problémái miatt frusztrált nő botrányt okoz egy kávézóban. A pszichoterapeuta viszonyt kezd a páciensével. A gyermekelhelyezési pert az apa nyeri. A testvérek kapcsolatát alapvetően meghatározzák gyerekkoruk vélt és/vagy valós sérelmei. Az autoriter anya még halála után is alapvetően befolyásolja lánya életét.

Nem folytatom tovább Mika Myllyaho drámájának tematikai szétszalazását; alighanem a fentiekből is látható, hogy a Kassai Thália Színházban bemutatott *Káosz* a kortárs dráma azon típusához tartozik, amely a mindennapi élet számos közhelyéből próbál létrehozni egyedi történetet. Egyes daraboknál ehhez a banális történetek eredeti, bár gyakran kevésbé hiteles fordulatokkal történő felpörgetése jelenti az utat, másutt inkább a hagyományos történetmesélést valamiképpen elvető forma. Ez utóbbi igaz Myllyaho drámájára is, amelyben a fent említett események (és sok más, hasonlóan szokványos esemény) három nővel történnek meg. Ők maguk mesélik el a történetük, részben egymásnak, részben nekünk. A dráma egyrészt a párhuzamos monológjaikból, másrészt az egymással folytatott párbeszédeikből, harmadrészt a cselekmény egyes elemeit hagyományosan felelevenítő jelenetekből épül fel. Ez utóbbiakban a színészek kilépnek eredeti szerepükből és egymás történeteinek mellékszereplőit játsszák el. Ez a forma kétségtelenül bonyolultabbá teszi a nem túl komplikált történet-sort, kevésbé átláthatóvá a szerkezetet, és a súlyosabb,

Káosz, Kassai Thália Színház, Szabadi Emőke, Varga Lívია

drámaibb fordulatokat helyenként komikummal vegyíti. Ám a konfliktusok így sem lesznek mélyebbek, a karakterek nem válnak izgalmasabbá, az egyes fordulatok egy idő után a látszólagos bonyolultságuk ellenére is kiszámíthatónak tűnnek.

A szerző által üzembiztosan, de kevés leleménnyel alkalmazott forma ugyanakkor erőteljesen meghatározza a belőle készülő előadás stílusát, hiszen a narrációs technika nem változtatható meg, a szerepváltások ugyanazt a stilizálást indukálják, és nehezen képzelhető el olyan nagy rendezői ötlet, amely alapvetően változtatná meg a játék irányát. Vagyis a dráma olajozottan, de kevésbé érdekesen működik; bizonyos szakmai szint felett nagyon elrontani valószínűleg nem lehet, de igen nehéz valóban erőteljes, a közhelyeket átélhető, egyedi valósággá transzponáló előadást készíteni belőle. Voltaképpen ezt igazolja Czajlik József rendezése is, amely tökéletesen hű a szerző választotta formához, annak felülírására nem tesz kísérletet. Gadus Erika játékterének minden eleme hófehér, csupán a falon látható „agy” és annak hosszú fonala piros; a stilizált tér fokozza a cselekményépítés sterilitását. Amiként az egyes rendezői

eljárások, ötletek is; a főszereplők váratlan, erőszakos cselekedetei például erősen elemelt, stilizált képekben fogalmazódnak meg; így nemigen lehet szuggesztív, igazán átélhetővé tenni a szenvedélyeket. A színészek egyébként plasztikusan, a markáns alapvonalakat megteremtve vázolják fel az alapkaraktereket: Szabadi Emőke a gátlásos, szorongó tanárnőt, akiből egyszer csak előtör a forradalmár én, Varga Lívია a gyakorlatias és indulatos, a vágyott harmonikus életet megteremteni sehogyan sem tudó újságírót, Rab Henrietta a gyakran saját érzései között is nehezen eligazodó, de a történeteket a többieknél lazábban, kevesebb sérüléssel átélő pszichoterapeutát. A mellékszerepeket pedig a nem- és karakterváltásokból fakadó humorforrásokat többnyire precízen felhasználva, néha erőteljesebben karikírozva, de ízlésesen játsszák. Ám az, hogy a választott játéktípus adekvát a szöveggel, egyben azt is jelenti, hogy sem színészi erő, sem rendezői invenció nem lelkesíti, nem formálja át a dráma sztereotípiáit, kliséit. Az előadás gördülékenyen halad előre, de egyre kevésbé ragad magával; ami a szövegben közhely, az a játékban is az marad.

Urbán Balázs

Nyitottság és párbeszéd kell

Színház – határok nélkül címmel szerveznek konferenciát a Magyar Színházak Kisvárdai Fesztiválján, azzal a céllal, hogy elősegítsék a határokon átívelő együttműködéseket. A koprodukcióról szóló kerekasztal-beszélgetés ötletadója Pataki András, a Soproni Petőfi Színház igazgató-főrendezője, aki a színházukban már jól működő együttműködési modellt is ismerteti a tanácskozáson. Ennek tapasztalatait foglalta össze lapunknak.

Azért gondoltam, hogy érdekes lehet ez a téma Kisvárdán, mivel itt mindig fontos kérdés volt az együttműködés. Így jöttek létre már a 90-es években is olyan koprodukciók, amelyek határon túli színházak között valósultak meg. A fesztiváltól függetlenül is kézenfekvő minél szélesebb körű együttműködéseket kialakítani, hiszen meggyőződésem, hogy sokkal izgalmasabb, érdekesebb dolgokat lehet megvalósítani ebben a formában. Rengeteg változat lehet, a közösen létrejövő produkciók, egymás meghívása, de lehet közös workshopokat szervezni, képzéseket tartani, ha megvan a szándék az együttgondolkodásra. Ha egy színház műhelyként akar működni, akkor még tágabb spektrumon lehet felépíteni ezeket a kapcsolatokat. Meggyőződésem, hogy a Kárpát-medencében létező színházak nagyon sokszínűen tudnak egymással kommunikálni, hiszen olyan impulzusokkal gazdagodott ez a szféra, mint a világszínvonalú román, vagy éppen a szláv színházi kultúra, amely termékenyen hat ránk. Nemcsak művészeti téren lehet mindez számunkra érdekes, hanem érdemes megismerni a különböző módszereket is. Jó volna, ha készek lennénk a párbeszédre és ezekre az együttműködésekre. A soproni színházban 2012 óta igyekszünk

kialakítani ilyen kapcsolatokat, a legkülönbözőbb partnerekkel hoztunk létre testvérszínházi, vagy stratégiai együttműködést. Ilyen a bécsi Európa Klubbal való kapcsolat, aminek az érdekessége, hogy nem is egy alkotóműhellyel hoztuk létre, hanem például mi megyünk Bécsbe, illetve közönség jön onnan hozzánk. Ilyen a Zentai Kamaraszínház, ami egy akadémiai osztály leszerződésével vált állandóvá, előtte produkciós alapon működött, velük főleg mesejátékokat hoztunk létre együtt, de produkciók is cserélődtek. Stratégiai szerződést kötöttünk a Komáromi Jókai Színházzal, aminek a működése a leginkább emlékeztet a soproni struktúrára. Több mint ötven előadást játszottak már nálunk. Kapcsolatban állunk az erdélyi Csúrszínházzal is, ami egy nyári színházi játszóhely. A Spectrum Színház is ide köthető, ami egy magánintézmény, tehát azt mondhatom, hogy elég széles körű a partneri hálónk, hiszen mindegyik eltér a másiktól. Gyakorlattá tettük azt is, hogy ezek a műhelyek nálunk egymással is találkozhatnak. Emellett természetesen hazai színházakkal is létrehozunk koprodukciós előadásokat, és van testvérkapcsolatunk az oroszországi Szaranszkban is, ez elsősorban a táncszínházi területet gazdagítja. Nagyon fontos, hogy elhárítsuk azokat az akadályokat, amelyek gondolatilag adódhatnak abból, ha nem vesszük észre, hogy a határok már évtizedek óta átjárhatóak. Észre kell vennünk a lehetőségeket, azt a perspektívát, amit ezek az együttműködések nyújtanak.

Milyen buktatói szoktak lenni ezeknek a koprodukcióknak?

Természetesen, ha valakinek nem tetszik, amit csinállok, vagy csinálunk, az akadályt jelenthet, és nyilván, lehet probléma az elzárkózás is. Aztán az is előfordul, hogy annyira más

rendszerben működik két műhely, hogy nincs átjárás és nem is célszerű, mert annyira nem lenne termékeny a kapcsolat. A mostani megbeszéléstől viszont azt remélem, hogy egy kicsit meg tudjuk pezsztíteni a közös gondolkodást, és hátha új kapcsolatok indulnak el.

Mi a tapasztalata, mennyire kooperálnak a határon túli színházak egymással, és hogyan lehet katalizálni ezeket a folyamatokat?

Elég hosszú ideje járom a határon túli színházakat, látom, hogy vannak kezdeményezések. A kassai és a komáromi színház például hosszú ideje nagyon példásan együttműködik, évente egy-egy közös produkciót mindig létrehoznak, és cserélik az előadásaikat is. De lehet ezt tapasztalni időnként Erdélyben, vagy a Délvidéken is. Nem ritkák az itthoniakkal való szorosabb kapcsolódások sem, ilyen mondjuk az újvidékiek együttműködése Tatabányával. A Nemzeti Színház is kiváló példát mutat megjelenésével a határon túl, illetve a nemzetközi szintén is. Nem találtunk mi fel semmi újat, az viszont világos számomra, hogy szisztematikusan, jól strukturáltan és meglehetősen kiterjedten végezzük ezt munkát, ami talán másokat is hasonlóra inspirálhat.

Ungvári Judit

Mai program:

14:00 – Színház - határok
nélkül (konferencia)

16:00 – Szemerédi
Bernadett dalestje
Helyszín: Coffee Tea Area

18:00 – Racine: PHAEDRA
Gyergyószentmiklósi Figura
Stúdió Színház
Helyszín: Művészetek Háza

20:30 – Moravetz-Balásy-
Horváth-Papp: ZRÍNYI 1566
Egri Gárdonyi Géza Színház
Helyszín: Bagolyvár

21:00 – Körmöczi-Kriván
Péter: KAPUFA ÉS ÖNGÓL
Nagyvárad Szigligeti Színház
Helyszín: Rákóczi-stúdió

Megnyitó - Leleszi Tibor, Kisvárdai polgármestere, Vidnyánszky Attila, főigazgató, Nemzeti Színház

kisvárdai lapok

A Magyar Színházak
XXX. Kisvárdai
Fesztiváljának napilapja

Szerkesztő:

Ungvári Judit

Munkatársak:

Németh Fruzsina Lilla

Becsey-Imreh Noémi

Bálint Lili

Bucsi Tamara

Fotók:

Godó-Révész Rebeka

Ráthonyi Ráhel Sára

Nyomdai előkészítés:

Fnor Reklámgrafika Kft.

Fábián-Kóczon Nikoletta

Nyomdai kivitelezés:

Imi Print Nyomda

Felelős kiadó: Nyakó Béla

ISSN 1587-8325

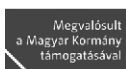

Díszelőadás: Körhinta (Nemzeti Színház, r: Vidnyánszky Attila)

Díszelőadás: Körhinta (Nemzeti Színház, r: Vidnyánszky Attila)

A Magyar Színházak XXX. Kisvárdai
Fesztiváljának támogatói:

nka

Nemzeti Kulturális Alap

EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA

KISVÁRDA VÁROS
ÖNKORMÁNYZATA